

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inserati do 30 petič & Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, od 100 do 300 vrst Din 3.—, večji inserati petič vrsta Din 4.—, Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej. — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopis se ne vrača.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5.

Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

PODRUŽNICE:

MARIBOR, Grajski trg št. 8. — — — — CELJE, Kocenova ulica 2. — Tel. 190.

NOVO MESTO, Ljubljanska c., tel. št. 26. JESSENICE, Ob kolodvoru 101. — —

Račun pri poštne Čekovnem zavodu v Ljubljani št. 10.351.

Rusija in razorožitvena konferenca

Kandidatura dr. Beneša za predsednika splošne razorožitvene konference — Sovjetska vlada odklanja sklicanje razorožitvene konference v Ženevo

Ženeva, 15. jan. Splošna razorožitvena konferenca bo sklicana za februar ali prve dni marca l. 1932. Kot kraj zasedanja se z največ strani imenuje Ženeva. Kot predsednika konference smatrajo skoro povsod za najprimernejšega češkoslovaškega zunanjega ministra dr. Beneša. Razni nenadni preokreti na pripravljani razorožitveni konferenci kažejo, da je neobhodno potrebno, da vodi splošno konferenco osebnost, ki se odlikuje s spretno predudarnostjo in splošno avtoriteto.

Riga, 15. januarja. Angleški, nemški, italijanski, norveški, perzijski, polski, francoski ter japonski poslanik so v Moskvi predložili komisarijatu za zuna-

nje zadevo noto, v kateri naznanjajo sovjetski vladi, da je večina pripravljenih razorožitvenih komisij sklenila, naj svet Društva narodov na prihodnjem zasedanju razpravlja o kraju in času razorožitvene konference ter o volitvi njenega predsednika.

Sovjetska vlada je na sporočilo imenovanih poslancev odgovorila, da je razorožitvena konferenca velikega pomena za svetovni mir. Sovjetska vlada je že ponovno izjavila, da je edinole splošna ter dejanska razorožitvena v stanju zajamčiti svetovni mir. Sovjetska vlada je postavila na zasedanju pripravljene razorožitvene komisije konkretne predloge za razorožitve ter jih bo še izpopolnila. Sovjeti pripisujejo nadalje veliko važnost želji, da se udeležijo razoro-

žitvene konference male in velike države.

O volitvi predsednika razorožitvene konference je sovjetska vlada mnenja, da mora izvoliti predsednika plenuma konference. Predsednik konference ne sme pripadati državi ali skupini držav, ki je bila na zasedanju pripravljale komisije in katere industrija bi bila na tem zainteresirana.

Nadalje se mora zagotoviti, da bo razorožitvena konferenca zasedala v miru tako, da bodo njeni delegati lahko posvečili vse svoje sile rešitvi težkega razorožitvenega problema.

Sovjetska vlada predlaga, naj bo sedež konference v kakem nevtralnem mestu ter je proti zasedanju razorožitvene konference v Ženevi.

Dr. Albert Kramer poslanik v Pragi

Beograd, 15. januarja. Današnje „Službene Novine“ objavljajo ukaz Nj. Vel. kralja, s katerim je na predlog zunanjega ministra in v soglasju s predsednikom ministrskega sveta imenovan za izrednega poslanika in pooblaščenega ministra v Pragi dr. Albert Kramer, član Vrhovnega zakonodajnega sveta in bivši minister.

Beograd, 15. januarja. »Službene Novine« objavljajo ukaz, s katerim je imenovan za namestnika zunanjega ministra, ki se mudi v Ženevi, minister brez portfelja dr. Kosta Kumanudi.

Beograd, 15. januarja. »Službene Novine« objavljajo ukaz, s katerim je napredoval v l. 2. a dr. Gjorgje Gjurič, poslanik v Londonu.

Na osnovi čl. 129. uradniškega zakona so imenovani za člane Strokovnega sveta zunanjega ministrstva pomočnik zunanjega ministra dr. Konstantin Fotič, načelnik glavnega arhiva Rajko Vintrovič, načelnik upravnega oddelka dr. Miroslav Janković, načelnik pravnega oddelka Danilo Danič in načelnik političnega oddelka dr. Pavle Karovac.

Katastrofalen potres v Mehiki

V Mehiki je v sredo ponoči močan potres povzročil ogromno škodo — Mnogo ljudi ubitih in ranjenih

Newyork, 15. januarja. »Associated Press« poroča iz Mehike, da je v sredo ponoči razsajal v Mehiki in sosednih republikah hud potres, čegar obseg še ni ugotovljen. Potres je trajal nad dve minuti in je bilo gibanje zemlje izredno močno. Več hiš se je porušilo, mnogo poslopj je dobilo tako nevarne razpoke, da so za nadaljnje bivanje nevarne. Prebivalstvo je v paničnem strahu bežalo na prosto. Potres je spremljalo podzemeljsko bobnenje, prejšnjega dne pa so ljudje opazovali okrog solca čuden svet, kar so tolmačili kot znak velike katastrofe. Skoro vsi spomeniki so se porušili, mnogo studentov pa je usahlilo. Tudi električna napeljava je bila prekinjena, tako da je bilo mesto brez luči in je promet cestne železnice popolnoma zastal.

Newyork, 15. januarja. Po vesteh, ki prihajajo iz Mehike, je bil potres v sredo ponoči največji iz leta 1911, ko je bilo porušeno 4 krajev in nad tisoč ljudi ubitih. Tudi tokrat je potres zahteval precej človeških žrtev, katerih število pa še ni

ugotovljeno. V Mehiki sami so bili doslej prijavljeni 4 mrtvi in 14 ranjenih. Na več krajih je izbruhnil požar, pripetilo pa se je tudi več železniških nesreč, ker so opovedale signalne naprave. Središče potresa je po sodbi strokovnjakov v državi Puebla, odkoder pa še manjkajo podrobnosti o potresu.

Vera Cruz, 15. januarja. Potres, ki je razsajal v sredo ponoči, je povzročil v vsej državi obilo škode. Pred potresom je vladal 3 dni izreden mrz, kakršnega že leta in leta ne pomnijo. Zapadel je tudi sneg, kar se ni zgodilo že 30 let. Podrobnosti o obsegu potresa še niso znane, ko se telefonске zveze večina prekinjene.

Močan potres v oddaljenosti 9400 km

Ljubljana, 15. januarja. Seizmografski zavod je zabeležil danes močan potres v oddaljenosti 9400 km ob 2.38 srednjeevropskega časa. Potres je trajal dve uri, njegovo ognjišče je bila najbrž Japonska, mogoče tudi Kalifornija.

Silna zima na Kitajskem

Sanghai, 15. januarja. Na Kitajskem vlada strašna zima, kakršne niti najstarejši ljudje ne pomnijo. Na stotine ljudi je zmrznilo in oblasti imajo polne roke dela, da odstranijo trupla nesrečnejšev, ki leže zmrznjena po ulicah. Vse reke so zamrle, tako da je paroplovni promet nemogoč. V zapadnih provincah in nad Pekingom divjajo silni snežni viharji. Sneg je pomešan s peskom, ki ga prinaša veter iz puščave. V Tientsinu je samo v enem dnevu zmrznilo nad 300 ljudi.

Ukradeni dijamanti

Berlin, 15. jan. Včeraj popoldne so neznan storilec v podzemski železnici v bližini Wittenbergplatzu okradil nekega trgovca dijamantov. Dva trgovca z dragulji in Anversa, zastopnika trdnice Jules Borro, sta se vozila na podzemski železnici k nekemu draguljarju na Wittenbergplatzu. Ko sta izstopila na kolodvoru, je eden izmed njih ves prestrašen opazil, da mu je izginila iz žepa suknje torbica z dijamanti v vrednosti 300.000 mark. Okradeni navaja, da je mogla biti tatvina izvršena samo v gneči, ko so potniki odhajali iz vlaka. Za najdbo ukradenih draguljev je razpisana nagrada 40.000 mark.

»Tradewind« izginil brez sledu

Newyork, 15. januarja. Vsa prizadevanja in iskanja za izginulim letalom »Tradewind«, ki se je ponesrečilo pri prekoceanskem poletu iz Amerike v Evropo, so ostala brezuspešna. V tukajšnjih krogih so izgubili vsako nado, da bi rešili ponesrečena letalca še živa. Na morju razsajajo hudi viharji in sta bržkone utonila.

Ruski protest na Finskem v Rumuniji

Moskva, 15. januarja. Ruski poslanik na Finskem je predložil finskemu zunanjemu ministru ostro protestno noto proti finskim fašistom, ker so izropali trgovine, ki so prodajale sovjetske izdelke. Noto protestira proti zadržanju finskih oblaš, ki teh izdelkov niso prepustili.

Konferenca o davku na poslovni promet

Beograd, 15. januarja. Finančno ministrstvo je izdalo komunikne, v katerem objavlja, da se bo konferenca o skupnem davku na poslovni promet vršila šele 20. odnosno 21. t. m. ko bo ministrstvo proučilo predloge, ki jih je sestavila konferenca zastopnikov gospodarskih krogov.

Iz davčne službe

Beograd, 15. januarja. Z odlokom finančnega ministra so napredovali davčni uradniki Oroslav Rakuš v Mariboru, Miloš Kramer v Ljubljani — okolica, Fran Moravec v Ljubljani — mesto in Josip Serbec v Gornjem gradu. — Za carinske pravnike so postavljeni Milko Spajč pri glavni carinarnici v Mariboru in Gjorgje Apostolović pri glavni carinarnici v Ljubljani.

Nova klavnic v Beogradu

Beograd, 15. januarja. V najkrajšem času bo otvorjena nova mestna klavnica, ki je najmoderneje urejena. Strojstvo so dobavili škodovi zavodi. Sedaj jih montirajo. Otvoritev bo zelo svečana. Sedanja klavnica je bila zgrajena že pred vojno in že dolgo več ne ustreza potrebam prestolnice.

Izid ljudskega štetja v ČSR

Praga, 15. jan. Iz začasnih izidov ljudskega štetja v republiki je razvidno, da šteje republika 14.723.234 prebivalcev. Od l. 1921. je prebivalstvo naraslo za 1 milijon 115.859 prebivalcev ali 8.20 %.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.
Devize: Amsterdam 22.7775, Berlin 13.44—13.47 (13.45), Bruselj 7.8894, Budimpešta 9.8877, Curih 1094.4 — 1097.4 (1095.9), Dunaj 794.12—797.12 (795.62), London 274.83, Newyork 56.51, Pariz 221—223 (220), Praga 167.17—167.97 (167.57), Trst 295.25—297.25 (296.25).
INOZEMSKA BORZE.
Curih: Beograd 9.1270, Pariz 20.2475, London 25.07, Newyork 516.425, Bruselj 71.98, Milan 27.03, Madrid 53.40, Amsterdam 207.77, Berlin 122.71, Dunaj 72.60, Sofija 3.7375, Praga 15.29, Varšava 57.85, Budimpešta 90.205, Bukarešta 3.0635.

Pred vladno krizo v Rumuniji?

Nesoglasja med vlado in kraljem, ki hoče imenovati na važnejša mesta tudi osebe izven kmetske stranke

Bukarešta, 15. jan. V političnih krogih računajo s skorajšnjim izbruhom vladne krize ter naglašajo, da je prišlo do nesoglasij med vlado in kraljem, ki hoče na nekatera važna mesta imenovati osebe izven narodne kmetske stranke. Tako je bil že imenovan za ravnatelja državnega gledališča znani liberalni politik in ravnatelj liberalnega glasila »Vitorula« Aleksander Mavrodii. Kralj

namerava baje razen tega imenovati za generalnega ravnatelja državnih železnic generala Mihaela Jonesca, ki je pristav Avarscove stranke. V krogih narodne kmetske stranke so zadelo ta imenovanja na hud odpor, vendar pa upajo, da bo mogel ministrski predsednik Mironescu, ki se bo vrnil prihodnji teden v Bukarešto, položaj razčistiti.

Nemške priprave za zasedanje D. N.

Nemška delegacija ima popolno pooblastilo in proste roke glede nadaljnjega postopanja

Berlin, 15. jan. Državna vlada je na svoji seji v torek popoldne pod predsedstvom podkanclarja Dietricha predvsem razpravljala o stališču Nemčije na prihodnjem zasedanju sveta Društva narodov. Predmet razprave je tvorilo poročilo zunanjega ministra dr. Curtiusa, ki je že včeraj dopolnilo poročilo državnemu predsedniku o diplomatskih pripravah za ženevska pogajanja. Zunanji minister opisuje v svojem poročilu podrobno razvoj dogodkov od prve pritožbe o poljskem volilnem terorju do zadnjega časa. Na tri nemške spomenice, ki so bile poslane svetovnemu Društvu narodov o nasilstvih v Zg. Šleziji in Pomorjanskem, je bil poljski odgovor že izročen. Nemčija kakor Poljska sta v preteklih tednih po svojih diplomatskih zastopnikih sondirali razpoloženje pri vladah držav, zastopanih v svetu Društva narodov ter označili svoje stališče. Ker si nemški in poljski opis dogodkov v Zg. Šleziji nasprotujeta, bodo mor-

da za izvedbo določb pogodbe za zaščito manjšin potrebne še preiskave, ki jih bo moralo izvršiti Društvo narodov samo, ker gre po nemškem mnenju za spor med Društvom narodov in njeno članico Poljsko, ki je kršila v Ženevi prevzete obveznosti. Kar se tiče programa zasedanja sveta Društva narodov je nadaljnja važna točka za Nemčijo določitev roka za sklicanje razorožitvene konference. Pri sestanku evropske komisije, ki bo pred zasedanjem sveta Društva narodov, gre predvsem za odobritev poročila o novembarskih pogajanjih. Bržkone se bodo od prizadetih vlad zahtevale nadaljnje izjave k spomenici o Panevropi. Državna vlada je naziranje zunanjega ministra glede na stališče, ki naj ga zavzame Nemčija v Ženevi, soglasno odobrila, da si konkretni sklepi niso bili sprejeti in je prepuščeno delegaciji, da po svoji uvidevnosti uravnava svoje stališče in postopanje.

Nemški državni deficit

Nemški državni proračun izkazuje za leto 300 milijonov mark pri-manjkljaja — Po izjavi državnega finančnega ministra se davki ne bodo zvišali, pač pa zmanjšali izdatki

Berlin, 15. januarja. AA. V svojem govoru o državnem proračunu za l. 1931 je finančni minister Dietrich navedel, da bo znašal primanjkljaj 300 milijonov mark. Vlada ne bo krila tega primanjkljaja z novimi davščinami, pač pa namerava črtati razne izdatke. Nedotaknjeni ostanejo v vsakem primeru prejemki uradnikov, vojni poškodovancev, pokojnine itd. Finančni minister je povdaruil, da je finančni položaj odvisen od razvoja gospodarstva in delovnega trga, s katerim mora računati vsaka

nemška finančna politika. Naposled je Dietrich izjavil, da je bil dosežen sporazum s pokrajinskimi in da bo to sodelovanje okrepilo nemški kredit.

Casopisje komentira govor finančnega ministra v dokaj ugodnem smislu in je skoro soglasnega mnenja, da vlada ne bo uvedla novih davščin. Le Hugenbergov tisk povdaruja slejkoprej, da je samo Youngov načrt odgovoren za finančni položaj Nemčije.

Upor v poljski jetnišnici

Varšava, 15. jan. V kaznišnici v Koronovu je izbruhnil v torek upor med jetniki. Okoli 400 jetnikov, ki so pri upravi kaznišnice protestirali proti slabi hrani, je razdejal svoje celice in skušalo razorožiti stražo. Nastal je pretep, v katerem se je posrečilo nekaterim jetnikom pobegniti. Večino ubežnikov so zopet polovili. Da so upor zadušili, so posvali na pomoč vojaštvo in gasilce, ki so napolnili celice z vodo.

Demisija rumunskega poslanika v Londonu

Budimpešta, 15. januarja. Kakor se doznava, je nastal med vlado in londonskim poslanikom Titulescom spor. Titulescu se bo ob koncu meseca vrnil v Bukarešto, kjer so celo razširjene govorice, da se bo odpovedal svoji diplomatski karieri in se zopet naselil kot odvetnik v Bukarešti. Vzroki spora za enkrat niso znani. Ministrski predsednik Mironescu si bo, kakor se zatrjuje, prizadeval, da bi Titulescu odvrnil od tega sklepa.

D'Annunzio si naroča mavzolej

Bruselj, 14. jan. AA. Italijanski pesnik D'Annunzio je poslal brzojavko kiparju Reinatu Brozziju, v kateri naroča zase mavzolej in pravi, da je naročilo najeno.

Kritika gospodarskih osnov marksizma

Iz predavanja vsušč. profesorja dr. A. Gosarja

Ljubljana, 15. januarja.
Snoči je minister n. r. univ. prof. dr. Gosar nadaljeval svoja predavanja o socioloških in ekonomskih osnovah moderne družbene reforme in govoril o ekonomskih osnovah ter prešel na silno zanimivo kritiko gospodarskih osnov marksizma.

Kljub širokim slojem težko dostopni tvari in bila zborniška dvorana univerze dobro zasedena, predavatelj je pa s svojimi prepričljivimi in v vseh detajlih živimi in pravilno poudarjenimi govorimi poslušalcem silno ojašal razumevanje, da se ni izgubila niti ena misel do skrajnosti zgoščene vsebine. Naravno, da skoraj ni mogoče podati ekscerpta tako jedrnatih razprav, kjer je vsaka podrobnost važna, zato pa svojim čitateljem, ki se zanimajo za te silno važne probleme, svetujemo, naj ne zamude nadaljevanj.

Že v uvodu predavanja je predavatelj poudaril, da je moderno socialno vprašanje v prvi vrsti gospodarsko vprašanje, ker je popolnoma gotovo, da gre vsaj danes v prvi vrsti za gmojne pogoje življenja. Vse še tako idealno zasnovane družabne reforme so le prazna beseda, če je proti njim gospodarsko življenje. Zato moramo biti na jasnem glede gospodarskih osnov in potrebno je povsem pozitivno strokovno znanje o sodobnem menjalnem gospodarstvu, njegovem ustroju in njegovih problemih. Zato je dolžnost vsakega strokovnjaka, zlasti pa onih, ki vplivajo na javnost, da se seznanijo z modernim menjalnim gospodarstvom in njegovim menjalnim mehanizmom in temeljito njegov ustroj in zakone, ki v njem vladajo. Skrajni čas je, da se vzdolž odgovornost v ljudeh, ki nastopajo v javnosti z nazori in zahtevami, ki jih niso kritično presodili, če so pravilne ali zmotne — zlasti je pa zavest odgovornosti potrebna zlasti mlajši generaciji, ki teži proč od mrtve preračunljivosti modernega racionalizma in nekakšni obliki življenjske sinteze. Moderno gospodarsko življenje je namreč prav po svojem najglobljem bistvu tehnično in racionalistično. Zanimariti organizacijo modernega gospodarskega življenja bi se radi tega nujno reklo, zavreči vse njegove prednosti in pridobitve. Če naslonimo reformo modernega gospodarskega življenja na nauk o racionalnih virih kulture, bi nas to naziranje privedlo preko silne katastrofe nazaj v primitivno srednjeveško gospodarsko razmere. Danesnja gospodarska kriza izvira od tod, ker je moderno gospodarstvo kot celota premalo smoteno urejeno, premalo racionalno, problem reforme modernega gospodarskega življenja je pa zato v prvi vrsti organizatoričen, torej tehničen problem in edina pot k ureditvi modernega gospodarskega življenja je že v tem, da se racionalizem, ki vlada danes le v zasebnih gospodarskih, razširi in raztegne na vse gospodarstvo kot celoto. Racionalizem, to je red in smotnost, je sam po sebi prav tako malo materialističen, kakor ni neracionalno, vsa gospodarska načela prezirajoče življenje se nikakor ne identitno z idealizmom. Nasprotno, taki idealisti živijo mnogokrat na račun človeške družbe, dočim ji solidni gospodarski in poslovni ljudje s svojim racionalnim gospodarjenjem naposledno koristijo. Teoretično znanje pa mora biti seveda točno osredotočeno na realno menjalno-gospodarskih dejstev in zakonov. Zanašati se torej ne smemo na običajne gospodarske teorije, marveč si moramo vse važnejše pojave modernega gospodarskega življenja in ves njegov mehanizem povsem samostojno, predložiti. Najprej treba videti in najprej treba vedeti, kako se moderno gospodarsko življenje resnično vrši, kakšne ideje ga gonijo in kakšni zakoni v njem vladajo, potem bomo pa izprevideli, da se dajo vsi dosedaj dozdnevno neresljivi družabno-gospodarski problemi prav lepo razrešiti, kakor zahtevata socialna pravičnost in obče blagostanje.

Ker prevladujejo v literaturi in v mišljenju ljudi o modernem menjalnem gospodarstvu, njegovem mehanizmu in njegovih družabnih problemih z večine le napačne predstave in nazori, je podal predavatelj najprej kritičen pregled gospodarskih osnov marksizma in je v začetku ta sestav začel z bistvenimi točkami z lapidarnimi črtami ter orisal vrednostno teorijo klasične ekonomske šole, ki je na njo zanimal Marx svoj gospodarski sistem in pojam ali pojme povprečnega delca, nad vrednost, sindustrijske rezervne armade itd. Predavatelj smatra, da je vsa gospodarska teorija marksizma napačna, ker so bile osnove, na katerih je zgrajena, prav v jedru zgrešene in napačne.

Pri zmotnostih gospodarskih osnov marksizma je predavatelj poudaril, da je celo vprašanje o menjalni vrednosti dobrin, ki je Marx na njem gradil svoj gospodarski sistem, popolnoma jalovo. Vrednost dobrin, oziroma blaga, je nekaj povsem subjektivnega in nedoločnega ter se v obče ne da objektivno določiti. Sirovašnem kmetu je mernik pšenice mnogo več vreden, nego onemu, ki je ima v izobilju diti. Tisto, kar resnično je in kar se da določiti, je le cena dobrin, cena blaga. Kar nima cene, za kar ne moreš nič dobiti, to tudi ni nič vredno in nima nikake objektivne gospodarske vrednosti. Cena blaga pa se ne ravna edino po delu, ki je potrebno za njegovo produkcijo, kar so poleg drugih okolnosti končno za njo merodajni le odjemalci in konzumenti. Če blaga niko neče in zanj nič ne da, potem to blago brez objektivne gospodarske vrednosti, pa če je samo po sebi še tako dragoceno in morda tudi koristno. Konzumenti cenijo blago po svojih potrebah

in sredstvih, zato je vse govorjenje o nekaki objektivni gospodarski vrednosti dobrin v menjalnem gospodarstvu oziroma prometu od vsega začetka zgrešeno. Moje cene blaga določajo produkcijski stroški tistega producenta, ki proizvaja blago pod najneugodnejšimi pogoji, torej najdražje, nihče pa ni voljan proizvajati blaga brez nekega minimalnega dobička, zato se cena blaga drži njegovih produkcijskih stroškov pri najneugodnejšem producentu, povečanih z običajnim minimalnim dobičkom. Vse nauk o menjalni vrednosti dobrin je torej neremčen in nepotreben, s tem pa pade v vodo tudi vsa teorija o nad vrednosti in volje ves gospodarski sestav marksizma.

Marx je pa zavedlo na napačno pot tudi značilno zamenjavanje gospodarjenja in produkcije. Gospodarska teorija se je namreč bavila v prvi vrsti s tem, kako se dobrine proizvajajo, krožijo v prometu in se med ljudi porazdeljujejo. Pri tem je seveda nujno zašla v teorijo o tako zvanih produkcijskih činiteljih ter si je morala beliti glavo s problemom, kako produkt oz. njegovo vrednost pravično porazdeliti med produkcijske činitelje. Od tega problema je zavisela tudi ureditev moderne-gospodarskega razmerja. Po tej poti je bilo pa nemogoče priti do kakršnegakoli res stvarnega zaključka. Izključeno je namreč, da bi kdorkoli mogel vsestransko pravično ugotoviti, koliki del nekega izdelka oz. njegove vrednosti pripada posameznim delavcem, kolikoli odpadne na stroje in na tiste, ki so jih izdelali, kolikoli na smrovine in druge pripomočke ter končno, kolikoli naj bi ostalo podjetniku za njegov trud in riziko.

Tretja Marxova temeljna zmotna je že danes splošno običajno enostransko motrenje in presojanje gospodarskega življenja z nekako objektivnega narodno-gospodarskega oz. družabnega vidika. Za razlago osnovnih gospodarskih pojavov je pa to popolnoma brez pomena. Zakaj tisti, ki gospodarijo, so končno vendarle posamezni ljudje in gospodarsko življenje se ravna le po zasebnih, ne gospodarskih vidikih, narodnega gospodarstva v prav strogem pomenu besede pa v resnici ni nikjer. Tudi država gospodari po istih načelih, kakor zasebniki. Lahko pač govorimo o raznih smotnih ukrepih n. pr. carini, prevoznih tarifah, davkih itd., vendar s temi skuša država le vplivati na gospodarsko življenje, a to ni gospodarije, temveč le gospodarska politika, ki na ponudbo blaga in delovnih moči ter povpraševanja po njih niti na ceno nima vpliva.

Marx je videl jedro problema v tem, kako omogočiti in zagotoviti, da se bodo dobrine porazdeljevale med ljudi po njihovemu delu oz. pozneje v čisto humanistični duhu bi po njihovih potrebah. Porazdelitev dobrin je pa produkt zgolj zasebnega gospodarskega ravnanja ljudi in to ravnanje vodi do tega, da različni ljudje tudi različno služijo. Zato je pa prvi družabni gospodarski problem ta, kako urediti zasebno gospodarjenje ljudi tako, da bo vsak dobil, kar mu po pravici gre. Tega vprašanja pa je Marx niti zastavil ni. Očitno napačno je, če je vsa borba za reformo modernega družabnogospodarskega reda naperjena proti producentom, ne obrača pa se niti najmanj proti tistim, ki trošijo včasih prav ogromne vsote za razno nepotrebno blago ter s tem odvrčajo kapital, surovine in delovne moči od druge koristnejše in potrebnejše produkcije. Kljub temu seveda kapitalistični delodajalci se danes mnogokrat kruto izkoriščajo delavstvo, ker je bilo na osnovi tolikih in takih elementarnih zmot nemogoče pravično rešiti družabno-gospodarsko vprašanje. To so v prvi vrsti vprašanja meznega razmerja in pa dohodkov od kapitala: posebej vprašanje obresti oz. brezdelnih dohodkov vobče. Marx je našel odgovor, t. j. popolna razlastitev kapitalistov in diktatura proletariata, za tem pa podružabljenje oz. bolj točno podržavljenje vse produkcije in odprava meznega razmerja.

Ker pa po Marxovem sistemu meznega razmerja ni več, zato tudi ni in tudi ne more biti vprašanja pravične plače, obresti in brezdelnih dohodkov. Vsi problemi produkcije in se prav posebej problemi porazdeljevanja dobrin odpadejo oz. se rešijo ne glede na kakršnekolik zasebne interese epohotavno po nalogu in pod vodstvom socialistične oz. komunistične države. Te ideje seveda niso družabno reformatorične, marveč je njihovo jedro revolucionarno, komunistično, ki se ne da spraviti v sklad s sodobnim gospodarskim življenjem.

Po vojni opažamo v marxističnih vrstah pojave, da bi se tudi njihov teoretični nauk prilagodil modernemu družabnemu in gospodarskemu življenju. Seveda je pot, ki jo bo marxizem moral do tega črta se prehoditi, dolga in težavna. Zakaj tu ne gre morda le za to, da se nekateri posamezni njegovi nauki popravijo in modernizirajo. Tu je treba mnogo več, treba je, da marksizem popolnoma zavre svoje sedanjo modro-slovno in sociološko ter zlasti tudi svojo gospodarsko osnovo ter je nadomesti z novo, ki bo ustrezala sodobnemu družabnemogospodarskemu življenju. Marksizem, ki bi to storil, pa bi s tem prenehal biti marksizem.

Na trgu.

— Ta morska riba se mi zdi predraga.
— Res je draga, toda kriv je provoz.
— Kaj ste jo pripeljali iz Trsta v spalnem vagonu?

Zelena Ljubljana

Ljubljana, 15. januarja.

Z razvojem ljubljanske sadrumske gradbene delavnosti vedno bolj izstopajo zelene površine v mestu samem in bližnji okolici. Mislimo na ono zeleno površino, ki jo je do sedaj dajala narava sama vsled velikih kompleksov nezastavljenih stavbenih parcel. Da bomo imeli tudi v bodočnosti v mestu dovolj parkov in nasadov, skrbijo novi regulacijski načrti mojstra Plešnika. Tudi enkrat regulirana Ljubljana bo nudila ob svojih obrežjih nove avenije z drevovrsti in cvetjem.

Ni pa dovolj, da posvečamo vse važno nasadom in zelenju v ravninskih mestih. V nomenar se smemo pustiti tudi gozdov, ki leže tik mesta. Tako je tivoljski gozd s Rožničkim neprecenljivo važnostjo za mesto. Čuje se, da je za rožniški hrib vložena prošnja za parcelacijo z namenom, da se omogoči zazidavo. V Grabnu za spodnjerožniškim Čadom je bila v zadnjih letih zgrajena cela naselbina, da ne govorimo o zazidavi bližnjih obronkov Spodnjega Rožnika.

Mnenja smo, da se mora ustaviti zazidavo rožniškega, kakor tudi šišenskega hriba. Kajti oboje s tivoljskim gozdom vred se mora preurediti v park. Ljubljani morajo ostati pljuča za vdihavanje gozdnega zraka in Ljubljani se ne sme vzeti edino in najlepšo možnost naravnih sprehodov.

V celom rožniškem in šišenskem hribu pogrešamo dobro urejanih potov in klopi. Tudi gozno gospodarstvo bi bilo urejeno tako, da bi se gozdovi pomlajevali z najlepšimi drevesi in grmičevjem. To smo dolžni storiti iz zdravstvenih in tujskoprometnih interesov Ljubljane in njene okolice.

Pozdraviti je zamisel, da se na šišenskem vrhu, krasni razgledni točki, napravi razgledni stolp in postavi mogoče tudi malo šivarsko okrepčevalnico, kjer bi bila na razpolago predvsem mlečna hrana.

Ljubljanski grad je urejen le za silo in tamkaj nahajajoči se gozdni kompleks bi zahteval marsikatero preureditve v higijskem in estetskem pogledu. Neurejeni dohodki na grad odvrčajo marsikatero tujca, da bi se povzpeli tja gor. Tudi dohodki na Golovec bi morali biti slobojše in urejene bi ne bilo samo meščanom, ampak tudi tujcem-letoviscičarjem, katerih je vsako leto več v Ljubljani.

Balet „Figurine“

Po Buranovičevem »Sreč iz letca« smo zdaj videli še Safranek-Kavičeve »Figurine«. Prvoimenovani balet je bil po svoji vsebini in glasbi nacionalen, drugi pa je internacionalen in spominja po ideji na nekdanjo slovit »Kraljico lutke«. V tej obliki in plešejo igrači, v »Figurine« pa na podstavku stoječi pari: Apolon in Amor, Španec in Španka, markiz in markiza, gosposničar in njegova žena ter sam zase še lovec s puško. Ako se navije stroj, začne ti pari plesati. Pri nas pa imamo premalo plesalk in plesalcev ter so morali dve figurini (pastirja in starca) izpustiti.

Cemu so slikarju potrebne take figurine, ne vem. Razumem pa docela, da jih sebi v zabavo rada navija lična in mična hišna, ki sama rada pleše.

Dovolite, da boste baletskemu komedoneju odzvali, naj vam zgodbico, ki se pred nami razvija prav dražestno, nekoliko razlozim! V slikarjevem ateljeju smo. Mladi in lepi slikar slika v okroglem okvirju portre mlade lepe dame v življenjski velikosti. S portretom je že domala gotov. Bržčas bi ga bil že dostikal, ako bi ga ne prihajala motiti hišna, ki prihaja navijati figurine, da ji plešejo.

Slikanja in plesanja figurin pa se menda slikar končno naveliča in — zaspi pred svojim portretom kar na stopnicah. Ker leži zelo neudobno, ga seveda mučijo sanje. Ali take sanje so po baletih in teaterskih delih zmerom iznova potrebne. Drugače bi dejanje ne moglo dalje, v sanjah pa se lahko dogaja vse mogoče.

Med slikarjem spanjem — bržčas je prekokral minolo noč! — ga zgrabi drevoček kar sredi dela! — prevzame ulogo hišne sam Amor. S svojo puščico dregne zdaj ta, zdaj oni figurinski par, da zapleše. Tako plešejo vsi pari, nazadnje vsi skupaj. A Amor dregne celo naslikani portre, ki oživi, stopi iz okvirja in zapleše. Zdjaj pa se uname pri vseh ženskah ljubosumnost proti portretirani dami, ki je med vsemi najlepša in tišče vsi moški za njo. Bati se je, da nastane med ljubosumnosti konflikt, a vstane tudi slikar in zapleše s portretom.

Na srečo začne peti petelin. Amor ima težave, preden spravi zopet parčke in portre lepo nazaj na podlago in v okvir, slikar menda zopet zaspi, a pride hišna, da zbudi, ter je vse prav tako, kakor spocetka.

Gosp. P. Golovin je to ljubko smjasko zgodbo lepo uprizoril in se je balet izvajal gladko ter zelo prijetno. Lovcu je pač treba še več čnta za ritem, nekateri kostumi so starikavi, baletni čevljički komaj že zadostni, v vsem skupaj pa je bilo v plesnem oziru premalo novega, originalnega. Vsi ti gibi in vse te pose se ponavljajo od baleta do baleta. Treba bi bilo tudi novih idej.

Ali kar so nam nudili plesalci in plesalke na Safranekovo-Kavičovo zelo pestro in mično godbo, ki je bujno in duhovito instrumentirana, je bilo okretno in dobro pripravljeno.

G. L. Drenovec, ki je igral in plesal slikarja ter še posle izpuščenih dvoh figurin, je bil prav eleganten, simpatičen ter izrazit. Glavno nlogo portreta pleše goveda ga E. Moharjeva jako temperamentno in zares slikovito. Kvadrata sta Španka gđ. Smerekoljovec s Špancem, gđ. Japljevo. Gđ. Kariš in H. Berle dajeta prav silno in s lepo grandeco markiza in markizo, komično zalogo sta vilo opravila gostiteljica in šega gđ.

Brcarjeva in Skaloja, prav živahna gradonama je bila gđ. Jakšetova kot osamljeni poročnik Amor, prošen in krepak lovec je g. Erben, ljubko dražestna kot hišna gđ. Pavšičeva, vsem na čela pa Apolon, g. Golovin, ki iz ljubosumnosti slomi svojo lro, a mu jo zopet alepita in vrne ta slikar in hišna.

Vsekako je ta bahta s svojo živahnostjo dosegel pri predstavi večji uspeh, nego otroška opera manj zanimivega in manj razumljivega dejanja.

Prav je, da se nam je zopet enkrat pokazal ves naš balet, ki šteje 11 oseb. Vsek posameznik je imel priloiko dokazati, da napreduje in se lepo razvija. Videli smo, da naš balet vtrajno dela.

Ali bi se ne mogel ločiti našega menda edinega izvirnega baleta Risto Savinove »Plesne legendice«, ki je nismo videli že od l. 1922? Naši skladatelji vendar ne pišejo le za arhiv. Prav bi bilo, da dvignejo to lepo skladbo z mičnim dejanjem ponovno iz prahu. Naši skladatelji pa naj bi se lotili tudi baletnega žanra, da ne bomo navezani izključno na uvoz.

Fr. G.

Proslava dovršitve strehe „Gračičnega doma“

Včeraj je proslavilo delavstvo ljubljanske gradbene družbe, ki je zaposleno pri zidavi Gračičnega doma, dovršitev strehe.

Delavci so se zbrali zvečer po delopustu v spodnjih prostorih zgradbe. Za gračično delavstvo jih je nagovoril g. Dragotin Kosem. Obrazložil jim je delo in trud gračičnega delavstva, ki je pošteno in zbiralo sredstvo, da uredi polstoletni sen in si postavi lasten dom, ki mu bo v ponos in ki bo omogočil, da se organizatorično življenje še bolj razmahne. Nato se je zahvalil vsem, ki so v mrazu pošteno prispevali k dovršitvi prve faze gradnje Gračičnega doma. Zlasti pa se je zahvalil delavcem, ki so v mrazu mrazu pošteno delali, da spravijo zgradbo še pravčasno pod streho.

Ob tej priliki je gračična organizacija razdelila med na stavbi zaposlene delavce denarne nagrade in sicer v iznosu enodnevne mezdje z 10% doplačilom. Posebno nagrado pa je prejel še vodja stavbe. Delavci so bili prijetno presenečeni in so se iskreno zahvaljevali.

Ljubljanska gradbena družba je kljub pozno začetemu delu, tereniskim težkostim in drugim neprilikam popolnoma uspešno in dokazala, da je kos najtežjim nalogam in vsem zahtevam sedanjega modernega stavbarstva.

Anna Christie

O Greti Garbo govore dandanes vsi, ki so kolikoli prijatelji kinoplatna, o nji sanjajo študentke (najbrž tudi študenti), njihov ideal in idol je (današnja mladina ima pač tudi ideale!), predmet najbolj pogostih razgovorov je ženskega spola, o nji pojo po cestah vajenci in šolska mladež, pa tudi starejši poživigavajo — »Ti si, kakor Greta...« Greta Garbo je menda najpopularnejše ime vseh kinogigantov in menda največji problem kinopublike, zlasti ženske mladeži, najprivlačnejše ime in morda je haš zaradi tega za njim »božanska« Greta, kateri so posvečene celo knjige. In s tem je treba računati, zato je pač Greta problem za tistega, ki hoče o nji govoriti. Menda pa ni nič napačnega, če se pri tej priliki postavimo na povsem nevtralnem stališče ter si ogledamo Greto s strogo kritičnim očesom, saj to ji ne more škodovati, če je zares »božanska«.

Greta Garbo se nam predstvi v prvem govorečem filmu Anna Christie, čigar premiera je bila včeraj.

Značaj nemških filmov se očituje navadno v vseh primerih enako, ima pečat svojstvenosti, ki pride najbolj do izraza v nemški opereti, ki jo naše občinstvo že dobro pozna, nekakšna izjema med temi filmi pa je naslovni film, v njem je povdarjena bolj dramatična, igralska nota kot varietetsko komedijanstvo omenjenih operet. Ako se gledalec potrudil, da dovolj verno sledi vsemu potoku igr, bo gotovo prišel na svoj račun. In tu je Greta Garbo!

Problem prostitutk in prostitucije je menda tudi vedno dovolj zanimiv — za vsakega, več ali manj. Film se ga sicer dotakne zelo diskretno, ne pove v bistvu ničesar novega ter ne odgovori nanj dovolj prepričevalno, treba pa je vedeti, da v filmu ni glavno problem in da ga ne more razgrniti mnogo določnejše pred nami, ker ga v danih prilikah tudi ne sme. Motiv, da globoka, resnična ljubezen spreobrne prostitutko, je v literaturi jako priljubljen.

A glavno je pri vsem tem — igra Greta Garbo. Kajti njena igra, mimika je izražanje cele lestvice čustev, od najintimnejšega, prepričevalnega sentimentalnosti, preko valovnotranje borbe in pretresljajev, do najslabljega notranjega viharja, čigar sili podlež celo robat, neobčutljiv mornar, ki ne trepetja pred najhušjo morsko viхро. Tu se nam pokaže vsa umetniška sila Greta, njena svojstvenost, s katero je tako zmogovito prodrla vesepoved ter si pridobila največjo popularnost, ki jo more doseči filmska igralka. Treba pa je mimogrede omeniti, da je za izvestni del kinopublike merodajna le Greta ženska, tista tako zvana »demoničnost«, ki je tudi višek užitkov občevateljem barskih svečnic... In tisti del publike ni majhen.

Priznati se mora, da so vse osebe filma zelo dobro izdelane in sestavljajo močno igralsko enoto. Zlasti je treba omeniti očeta Anne (Greta), Hans Junkermanna, dober partner Anne je tudi v vlogi mornarja Matta, Theo Schall. Ema pa je tipična prostitutka skoraj nekoliko pretirana.

Vsebinsko je lahko povedati s par besedami in je našemu občinstvu več ali manj že znana iz gledališča.

Morda se bo komu zdela ta drama nekoliko pretemperamentna — sredi meglene Britanije in angleške hladnokrvnosti, toda življenje je v glavnem povsod enako, pa kaj takega tudi malokoga moti.

Tako je ustvarila Greta Garbo zopet veren ženski tip, kar ji bo še bolj utrdilo sloves.

Beležnica

Koledar.

Cetrtek, 15. januarja 1931, katoličani: Maver; pravoslavni 2. januarja, Radoslav.

Današnje prireditve.
Drama: Princezka in pastiček.
Opera: Werther D.
Kino Matica: Ana Christie (Greta Garbo).
Kino Ideal: Dvoboj v Sahari.
Kino Ljubljanski Dvor: 20.000 mili pod morjem.

Predavanje v francoskem inštitutu ob 21. Občni zbor Slov. lovskega društva v kolodvorski restavraciji ob 20.

Dežurne lekarne.
Danes: Trnkoczy, Mestni trg, Ramor, Miklošičeva cesta.

Iz gledališke pisarne

DRAMA.

Začetek ob 20. uri.

Cetrtek, 15. jan.: »Princezka in pastiček, Izven.

Petek, 16. jan.: Zaprto.
Sobota, 17. jan.: »Glavni dobitek« Red A, Nedelja, 18. jan.: Ob 15. »Princezka in pastiček, Izven. — Ob 20. »Mercadet«.

Ljudska predstava po znižanih cenah, Izven.

Ponedeljek, 19. jan.: »Sveti plamen« C.

Torek, 20. jan.: Zaprto.

Druga repriza Golive vsočas pravilice »Princezka in pastiček« po drevi ob 20. uri v ljubljanski drami. Predstava je izven abonmana in veljajo običajne dramske cene. Vesela pravljica je izredno zabavna mladinska igra, ki v polni meri zadovolji vse poslušalce.

»Glavni dobitek«, izvorna komedija, ki jo je napisal priljubljeni član naše drame g. Fran Lipah, se ponovi v soboto dne 17. t. m. ob 20. uri v naši drami za red A. Komedija je polna dobrih zapletljajev in izvršnih domiselskov, katere občinstvo prav rado posluša in gleda.

Prihodnja premiera v drami bo dočeli teden. Vprizori se vsaka šala »Trije vaški svetniki, katero so v originalu lanskoleto izvajali Tegnserjevi z največjim uspehom na prvem svojem gostovanju v Ljubljani. Prevod je oskrbel član drame g. Ivan Cesar. Režira delo g. Lipah. O zasedbi prihodnjic.

Finžgarjeva proslava v ljubljanski drami. Kakor že javljeno, proslavi Narodna gledališča v Ljubljani v ponedeljek 9. februarja 60letnico pisatelja Fr. S. Finžgarja. V režiji prof. Sesta se bo vprizoril v novi zasedbi in inscenaciji Finžgarjev »Divji tovece«.

OPERA.

Začetek ob 20.

Cetrtek, 15. jan.: »Werther«. Red D.

Petek, 16. jan.: Zaprto.

Sobota, 17. jan.: »Nina nana, punčka moja«.

Mladinska operna predstava. Figurina, balet. Red B.

Nedelja, 18. jan.: Ob 20. uri: »Faust«. Ljudska predstava po znižanih cenah. Izven.

Ponedeljek, 19. jan.: Zaprto.

Torek, 20. jan.: »Mignon«. Gostovanje Julia Betetta. Red A.

Danes se poje Massenetova opera »Werther«. Opera je komponirana po Goethejevemu romanu z vso potrebno prepričevalnostjo, sanjavoostjo in mehko glasbo, ki odgovarja glavnemu junaku Wertherju in nesrečni ženi Loti. Vprizoritev, ki sta jo nastudirala z vso vno mo g. ravatelj Polt in Bratko Kreft, je dosegla pri nas pravega uspeha. Naslovno partijo poje g. Gošić, Loto poje ga. Sax-Pristovškova, Alberta g. Grba, očeta g. Zupan, Zofijo ga. Ribičeva itd. Predstava je za abonma redna D.

Mladinska operna predstava v naši operi. Izvajanje prvega takega dela na našem opernem odru je vsekakor pomemben dogodek. V dvodejanski operi Nina nana punčka moja nastopa preko 100 naših otrok z neverjetno sigurnostjo in točnostjo. Z mehki in čistimi glasovi pojo ti otroci prelepe melodije, ki jih je napisal skladatelj Pratella. Izredno so sigurni njihovi vstopi in z veliko ljubeznijo sledijo dirigentu kakor tudi režiserju, po kojega navodilih izvajajo dejanje. V resnici je veselje in zadovoljenje gledati siguren nastop naših malčkov v operi. Prva repriza Nane nane bo v soboto 1. t. m. Stariše in mladino opozarjamo na to predstavo. Poleg Nane nane se izvajajo drugi na našem odru Safranek-Kavičeve »Figurine«, balet, ki ima prav izvrstno in karakteristično glasbo. Figurine izvaja grobošno naš baletni zbor pod vodstvom g. Golovine. Muzikalno je obe deli nastudiral kapelnik Stritof. Nino nana je zrežiral prof. Ošip Sest, balet pa, kakor že omenjeno, g. Golovin. Predstava se vrši za red B.

Gospa Zlata Gjungenac-Gavella, stalni član naše opere. Z današnjim dnem nastopi svoje stalno mesto v naši operi odlična sopranistka gospa Zlata Gjungenac-Gavella, ki jo dobro pozna in visoko cenimo naša gledališka publika, saj je prikrat že gostovala na našem odru. Njen prvi nastop kot članica ljubljanske opere bo v nedeljo zvečer. Poje vlogo Margarete v operi Faust. Isti večer igra Mefistofeles g. Krizaj.

Prihodnji teden nastopi v operi stari naš znanec, g. Betetto, odlični pevec, ki je letosnjo sezono član velike državne opere v Monakovem. Tekom par mesecev je dosegel pri zelo kritični velikomestni publiki in kritiki zelo lepe, zavidielje uspehe. Opozarjamo vse ljubitelje lepega petja na to parvečeno gostovanje našega njaka.

Dnevne vesti

— Nov odvetnik v Ljubljani. V imenik advokatske komore v Ljubljani je bil vpisan dr. Boris Furlan s sedežem v Ljubljani.

— Razid društva. Smučarski klub »Radovljica« v Radovljici se je prostovoljno razšel.

— Živalske kužne bolezni v dravski banovini. 10. t. m. je bilo v dravski banovini 10 primerov svinjske kuge, 5 čebelnje gnile, 2 perutninske kožne in 1 smrknosti.

— Razpust društev. Društvo »Posredovalnica dela za Prekmurje in Murski Soboti« in »Društvo magistratnih pomožnih uradnikov v Ljubljani« sta razpuščena, ker nimata pogojev za pravni obstoj.

— Svetovni šahovski turnir v Sarajevu. Zagrebški »Novosti« poročajo iz Sarajeva, da so sarajevski šahisti med gostovanjem svetovnega šahovskega prvaka dr. Alješina predlagali, naj bi se v Sarajevu odigral svetovni šahovski turnir, in sicer v aprilu. Dr. Alješin je na to pristal in obljubil, da bo povabil na turnir tudi druge svetovne šahovske mojstre. Sarajevska občina in ljubitelji šaha so obljubili podporo. Za organiziranje turnirja bo potrebnih 200.000 Din.

— Novo gledališče v Novem Sadu. Spomladi začne v Novem Sadu graditi novo moderno gledališče, ki bo veljalo okrog 15 milijonov dinarjev. Mestna občina bo prispevala 5 milijonov, dočim bo za kritje drugih stroškov najela brezobrestno posojilo pri hanski upravi.

— Pred ljudskim štetjem v naši državi. V statističnem oddelku vlade so končane vse priprave za ljudsko štetje in popis živine v naši državi, ki bo 1. marca. O ljudskem štetju se že zdaj mnogo razpravlja in nekateri trdijo, da znaša zdaj število prebivalcev naše države že okrog 13 milijonov, dočim ni znašalo pred 10 leti niti 12 milijonov in da ima Beograd že okrog 250.000 prebivalcev. Ljudsko štetje je zlasti iz narodno - gospodarskega in socialnega vidika zelo pomembno, da je tako komplicirano in drago.

— Trošarine in takse v novembu. Dohodki od državne trošarine so znašali lani v novembu 77.920.279,84 Din ali 5.580.150 Din in 90 par manj, kakor v novembu predlanskega leta. Dohodki od takse so pa znašali 99.338.599,29 Din, ali 10.822.360,44 Din več, kakor v novembu predlanskega leta.

— Lekarniške zbornice. Včeraj je bil podpisani zakon o lekarniških zbornicah, ki bodo štiri in sicer v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in Skoplju.

— Nov most čez Tiso. Minister javnih del je odobril kredit za most čez Tiso pri Bečiju, ki ga začne graditi že letos.

— Nehigijenske razmere v sarajevskih pekarnah. Na inicijativno delavске zbornice se je te dni vrnila v Sarajevu anketa, na kateri so razpravljali o preskrbi mesta s kruhom. Na konferenci je obširno poročal o dosedanjem mišernem stanju ter žalostnih nehigijenskih razmerah v pekarnah referent delavske zbornice Rajković. Navedel je, da je bilo v Sarajevu pregledanih 69 pekarn, v katerih je zaposlenih 99 pomočnikov, 24 vajencev nad 18. in 24 pod 18. letom. Pomoči mora delati 17 vajencev izpod 18. leta. Od 69 pregledanih lokalov je samo eden odgovarjal higijenskim predpisom. Povsod je vladala velika nesnaga, pomočniki in vajenci so spali na vrečah moke, obleka je bila razmetana po prostorih, kjer gneto testo. 12 pekarn je bilo v nemogočem stanju. Referent je zahteval od občine in pristojnih oblasti, naj napravijo red in zanemarjene pekarnе zapro.

— Popravek. V članku »Sportno gibanje v Kamniku«, ki je izšel preteklo soboto je treba popraviti, da je dneva vstopnina na drsalšču 2.— in 4.— Din in ne 10.—, kakor nam jo je poveljal tiskarski škrat. To vstopnino bi zmogli vsi oni, ki so se drsali po raznih bajeirih in bojkotirali drsalšču Sportnega kluba.

— Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo deloma oblačno, v splošnem pa lepo vreme. Včeraj je bilo po vseh krajih naše države oblačno. Najvišja temperatura je znašala v Splitu 11, v Skoplju 7, v Ljubljani 3,9, v Zagrebu 2, v Beogradu in Sarajevu 1, v Mariboru 0,2. Temperatura je torej povsod znatno poskočila. Davi je kazal barometer v Ljubljani 763,7 mm, temperatura je znašala —2,2.

— Samomor Slovenke v Sarajevu. V tork je v Sarajevu končala življenje mlada Slovenka, — služkinja — Franciška Žeber. Pila je octovo kislino in podlegla zastrupljenju. Žeberjeva je bila zaposlena pri klobasarju Vojki Daneš. Njen gospodar je opazil, da je bila zadnje čase zelo potirna in zamisljena, seveda pa ni slutil, da hoče v smrt. V tork zgodaj zjutraj je Franciška kakor ponavadi vstala in se lotila dela. Okrog 7. je začel Daneš iz kuhinje njene klince na pomoč. Služkinja je ležala na tleh in se zvijala v silnih bolečinah. Daneš je takoj pozval rešilno postajo na pomoč in služkinjo so prepeljali v bolnico, kjer je pa kmalu umrla. Policija je uveljavila preiskavo, da ugotovi vzrok samomora. Baje je dekle izvršilo samomor zaradi nesrečne ljubezni. Pri njej so našli samo listek, na katerem je bilo napisano: »Vem, da bo zaradi oče mnogo kriča, saj so me itak za vsako malenkost šikanirali. Jezus, pusti, da pridem k tebi!« Kdo je mislil na listku, sicer ni točno povedano, da se na sklepali, da je imela Žeberjeva v mislih svojega gospodarja Daneša.

— Lastnega brata umorila. Poročali smo te dni, da so v vasi Vješče, občina Strigovo pri Čakovcu, našli umorjenega posestnika Martina Žižica. Ležal je pred domačo hišo. Orožniki so v ponedeljek aretirali morilca — njegova brata Franja in Pavla. Zločin sta primala. Brata sta umorila zato, ker bi moral Franjo žižić na podlagi oporoke vse življenje vzdrževati Martina. Zato je pregovoril Pavla, da bi se Martina odrekli. Orožniki so morilca oddali sodišču.

— Težka avtobusna nesreča. Na cesti Posušje-Imotski se je pripetila te dni precej težka avtobusna nesreča. Potniški avtobus tvrdke Borčić iz Imotskega, ki vozi na progi Mostar-Split, je hotel na cesti prebiti pred njim vozeči osebnim avtomobil, sofer je pa zavil preveč vstran in se je avtobus prevrnil. V avtobusu je bilo 12 potnikov, ki so jih morali prepeljati v bolnico.

Iz Ljubljane

— 17 700 bolnikov je sprejela ljubljanska bolnica v prvi polovici januarja. Kirurški in interni oddelek sta zopet prenapolnjena.

— Družavne ceste so vseeno pričeli posipavati, kar je prišlo seve nekoliko prepozno. Tržaška in Dunajska cesta največ trpita zaradi avtobusnega prometa, ki ju zdaj posipavajo, sta najbolj kotanljasti in raztrgati tako, da jima posip ne more mnogo pomagati, zlasti pozimi. Bolje je pa vsakega kot nič, nekoliko se cestišča vseeno zravljajo. Upati je, da bodo popravili še druge ceste, razen Dunajske in Tržaške, saj je to posipanje najmanj, kar bi se ne smelo nikdar opustiti, če hočemo, da bodo naše ceste služile vsaj nekoliko svojo nameno.

— Veliko zanimanje za Jule Vernova zvočni film »20.000 milj pod morjem«. Že davno ni naše občinstvo s takim zanimanjem pričakovalo premiero katerega filma kakor včeraj premiero filma »20.000 milj pod morjem«. Fantastično delo je vzbudilo tako veliko zanimanje publike, da je pri vseh treh včerajšnjih predstavah v kinu »Dvor« zasedla obširno dvorano do zadnjega kotička. Film sam je izredno napet, poučen, izdelan v krasnih naravnih barvah in v fantastičnem slogu. Priporočamo ga občinstvu najtopleje. Predstave samo še danes in jutri ob 4. in 8. in 9. uri zvečer v kinu »Dvor«. Cene znižane!

— Pozor lovci! Opozarjamo na današnji ustanovni občni zbor ljubljanske podružnice SLD, ki se vrši v kolodvorski restavraciji. Začetek ob 20. Da ne bo zamenjave poudarjamo, da se vrši glavna skupščina centralnega društva dne 1. februarja, danes pa obč. zbor podružnice, ki se je na novo ustanovila. — Odbor SLD.

— Nagla smrt ljubljanske trgovke. Včeraj opoldne je ga. Ivana Jalen policiji sporočila, da leži ga Ana Lapajne, trgovka v Prešernovi ulici, mrtva v stanovanju na Sv. Petra cesti 79. Jalenovi se je namreč čudno zdelo, da Lapajnetove vse dopolne ni bilo na spregled, ko bi vendar morala v trgovino. Zato je stopila v njeno stanovanje, našla jo je pa na postelji mrtvo. Policijski zdravnik dr. Avramović, ki je prišel z dežurnim uradnikom g. Karabajcem, je ugotovil, da je Lapajnetova zadela srčna kap. Pokojna je bila lastnica znane delikatesne trgovine v Prešernovi ulici. Rojena je bila l. 1873. v Kolinovcih na Češkem. Njen pogreb bo v petek ob 14.30 iz hiše žalosti na Sv. Petra cesti. Blag ji spomin. Preostali nam so žalje!

— Reprezentančni ples, ki ga prirede slušatelji Aleksandrove univerze pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Aleksandra I., se bo vršil (v soboto) dne 31. januarja v Unionski dvorani.

— Za dobo mednarodnih zimskih sportnih prireditelj oddaja sobe v Bohinju samo »Putnik« Tourist - Office, Ljubljana, Dunajska c. 1. Rezervirajte pravočasno!

— Služkinje! Vodstvo kuharske šole vabi vse gospodinske pomočnice, za vse nedelje in praznike na sestanek v Prečni ulici št. 2. Odprto je od pol 4. ure do pol 7. zvečer. Pridite v obilnem številu, da si na gorkem krajšate čas s pečenjem in družabnim, igranjem ali če hočete z ročnim delom, ki ga prinesite s seboj.

— Društvo »Soča« vabi člane in prijatelje na zelo pomembno predavanje, ki se bo vršilo v soboto 7. t. m. v salonu pri Levu Govoril bo odvetnik g. dr. Ivan Marija Čok o kolonizacijski akciji Južne Srbije. Začetek ob pol 9. uri zvečer. Vstop vsem pr. st — vsi dobrodošli.

Banket v ječi

Madridski »Ljudski dom«, sedež socialističnih strokovnih organizacij, je priredil zaprtim voditeljem nedavnega španskega puča v ječi banket. Jetnikom so imenovali postrežbo. Na veliki mizi so jim prinesli v ječo najfinejših jedstvin in pijač. Največje zanimanje med jetniki je vzbujala velika torta. Okrašena s štirimi gosmi iz marcipana. Gosi so stale okrog simbolične sohe španske republike. Ene gos je imela na glavi kraljevske krono, druga klobuk politične policije, tretja ministrski klobuk. Četrta pa vojaško čepico. Na torti je bil napis: »V Španiji komandirajo gosje«. To priča o zdravem humorju, ki ga imajo Španci tudi v najtežjem položaju. Brez humorja seveda ni niti uprava jetnišnice, sicer bi ne bila dovolila postrežbi jetnikom s tako torto. Najbrž bi v nobeni drugi državi ne mogli prirediti niti političnim jetnikom v ječi gostije.

Med političnimi jetniki, zaprtimi v madridskem Carcel Modelo, je okrog 140 študentov. Vlada si beli glavo, kaj storiti z aretiranimi študenti, kajti na univerzi se pripravljata stavka, če ne bodo študentje izpuščeni do začetka predavanja sredi januarja. Vlada še zdaj ni nikogar ukrenila glede neštetih procesov proti revolucionarjem, obtoženim veleizdaje. Samo v Jaci in Saragosi čaka 350 revolucionarjev obravnavo.

V šoli.

— Gospod učitelj, ali more biti človek kaznovan za to, česar ni storil? — Ne, ne more biti.

— To je dobro, gospod učitelj, kajti danes nisem napravil domače naloge.

Belo-modra knjižnica

Bogati sadovi dela naših žen na književnem polju

Ljubljana, 15. januarja.

»Na univerzi se pripravljajo kader deklet za akademske poklice. Z vsa resnobno, z močnim čutom odgovornosti sledijo težkemu delu in korakajo vzporedno z moškimi kolegi. V vseh uradih, obratih, delavnicah vidijo marljivo in inteligentno slovensko ženo. Vidiš, kako se trudi, kako uspešno dela, kako napreduje.«

Ta ko pravi odbor v predgovoru k drugi seriji Belo-modre knjižnice z vsa pravico. To resnico pa dokazujejo tudi letošnje štiri knjige Belomodre knjižnice, ki vse štiri skupaj dobiš za 20 Din. Torej nekaka »Vodnikova družba«, vendar so pa belomodre knjige za ženske in, kar je moč reči, za vse, ki so v vsaki leti po ena prav lepa knjiga tudi za otroke vmes. Odbor, ki so v njem matere in vzgojiteljice, se zaveda pomena mladinske literature in je zato to knjigo res z materinsko radodarnostjo in ljubeznijo tako bogato opremil, da je sama vredna trikatno ceno vseh štirih knjig.

Marija Jezernik je deci napisala že več knjig, vsem je pa »namen buditi v mladih ljubezen do narave.« Tako namreč piše odbor, čeprav matere prav dobro vedo, da ima vsak otrok največjo ljubezen do narave že prirojeno — samo obvarovati jo je treba, da je ne zadušijo papirnata vzgoja. Saj otroški brbljajo z rožicami in metuljčki kakor s svojimi sestricami in bratci. S punčko iz cunji in z lesenim konjičkom, ki je lahko samo poleno izpred peči, sklepajo najtrdnjše, z vsemi dogodki poživljene prijateljstva, kakor z najgovornejšimi svojimi živimi prijatelji. In, ker zna Jezernikova pripovedovati o »Princezi izi, mladi lilički, in o njenih romantičnih zgodbah tako, kakor bi pripovedovali otroci sami, zato je ta knjiga o živilih in gozdu prav dobra. Prav dobra ni zato, ker je vseč odraslim, temveč zato, ker je bo vesel vsak otrok. Tudi ilustracije, ki jih je z največjo fantazijo, a tudi z veliko umetniško silo, risal že večkrat preizkušeni ilustrator France Podrekar, so izvrstne, ker bi tudi brez teksta neskočno dolgo zabavale otroke. Iz teh podobice bodo otročki sami spleli še na tisoče in tisoče najlepših povestic.

Zelo žensko ganljiv roman »Brezdomci« je napisala Marijanka Kokalj — Zelieznova. Vidi se, da živi v okolju ruskih emigrantov, ki se silno vplivajo na njo. Kaj pravzaprav avtorica hoče povedati, ne izvem, ker tudi v njej še ni odločen boj med sentimentalnostjo in hladnim računom. Ne vemo, če joča zato, ker bivši ruski mogotci morajo delati, ali se ji smili žrtve Fjodora, ali se navdušuje za pota, ki jih kaže hladno pre-

računljiva, moderna Ksenija. Tudi Sergij se navdušuje za velike, prav sovjetske orisane načrte in brez skrbi bi se s Ksenijo vrnil v domovino. Kontrast je interesanten in brez hoteja in volje pisateljice tudi poučen, saj sama dokazuje, da emigrante povede nazaj v domovino je — delo. Kabineti prizori med stari, pa tudi marsikatera druga stran je napisana tako dobro, da jo bo tudi razvajen človek prečital z užitkom, mnogo solz bodo pa pri čitanju potočile naše dame.

Silno koristna in ženam vseh slojev dobrodošla je pa knjiga ugledne učiteljice telovadbe in voditeljice še splošno znane šole za telesno kulturo g. Ljudmille Šiberjeve, ki jo z večino poznamo je po dekliškem imenu Mile Svetličeve, namreč njene »Le-podružne vaje za mladino in ženo«. Napisala je iz svoje bogate izkušnje in tudi po najznamenitejših virih, ki jih našteva, najboljša navodila, ki naj bi se jih držale vse naše žene. Jedrnat tekst pa nazorno pojasnjuje množica fotografij iz avtoričine šole, ki jih je izvrstno v bakrotisku reproducirala Delniška tiskarna. Za svoje delo zasluži ga. Šiberjeva največjo pohvalo, saj je napisala knjigo naše moderne žene.

Almanah je pa poleg koledarja poln zanimivega in aktualnega dobička. Silno prijetno se čita življenje naših malih in »vzvišene mamice, ki ga je po pripovedovanju gospe dvorne dame Tavčerjeve opisala A. Nikolič. Kako zdrava, domača in ljubka je fotografija kraljevih princev pri igri! Programatične so ge. Minko Krotkove »misli o našem ženskem društvenem življenju in tudi kritične, razsodne, kakor jih more napisati le izkušena voditeljica, ki gleda v bodočnost. Marica je prispevala šegavo »Kazen za nameravani greh«, ki jo je ilustrirala mlada D. Žnidarčič. Ene Peče govori o »Gospodini na kmetih«, ga. C. Štebi — Pleško piše pogumno pismo predsednici ženskega društva, Zilanka Marica nas vodi po Zilski dolini in obkrožuje fotografije prav brhkih deklet, prof. dr. Angela Piskernik pa zna prijetno kramljati o težkem znanstvenem vprašanju, v kakšni čudoviti zvezi sta »Češčin in žitna rja«, H. Paškova piše o »Gimnastiki za poklicne žene«, Marjanka Lindnerjeva kramlja o »Kaktusih in sukulenth« kot začetnica v ljubitelstvu teh rastlin, ki so bile mederne, Andreja V. se sladko zavzema za univerzalne koristi »Meda«, večina članov pa na krasi odlični bakrotiski Delniške tiskarne.

Naše inteligentne dame so dokazale, da nekaj znajo in tudi mnogo hočejo, zato pa zaslužijo, da jih vsakdo podpira.

Važne zadeve ljubljanskih lovcev

Miši in predlogi k ustanovnemu občnemu zboru ljubljanske podružnice SLD

Ljubljana, 15. januarja.

Izvršila se je reorganizacija Slovenskega lovškega društva. Težično društveno delovanje je bilo doseženo v odboru SLD, z reorganizacijo je pa prešlo to težično na podružnice. Vodilna vloga med podružnicami je pa vsekakor prisojena ljubljanski podružnici že radi tega, ker je ljubljanska kulturno in gospodarsko središče dravske banovine. In ker je drevi ustanovni občni zbor ljubljanske podružnice, je umestno, da zavzamemo ljubljanski lovci glede te naše podružnice svoje stališče. Javna beseda o tem se mi pa zdi zato potrebna, ker je le ta v današnjih dneh in pri današnjih razmerah še edina vez med ljubljanskimi lovci.

Že stari kulturni narodom je bilo znano, da leži moč poljubnih socialnih skupin v organizaciji. Pogoj vsake organizacije je pa sodelovanje vseh članov dotične skupine. Kako je pa z ljubljanskimi lovci? Po številu nas je nad 350, na društvenem polju pa sodeluje komaj dvajset del. Ta naš greh ima gotovo le slabe posledice. Vedeti je namreč treba, da podira, kdor ne sodeluje, kdor pa sodeluje — pa tudi če umestno kritikuje — ta pa zida.

Potemtakem večina ljubljanskih lovcev dosedaj ni zidala, marveč podirala. Prva moja želja bi torej bila,

da se ustanovnega občnega zbora ljubljanske podružnice udeleže vsi, prav vsi ljubljanski lovci in da se pred zborovanjem razmišljajo o glavnih dolžnostih ljubljanske podružnice SLD.

Vsi člani ljubljanske podružnice, posebej pa vsi ljubljanski lovci bi morali priti do živga prepričanja, da je Lovski dom prva, nujna in glavna dolžnost, da podpro akcijo Loveške zadruge za ustanovitev Loveškega doma s pravo lovsko energijo in poštvenostjo. O pomenu Loveškega doma za lovstvo sploh, posebno pa za ljubljanske lovce, se je že tolikanj govorilo, pa tudi pisalo, da se danes lahko omejim le na glavne točke.

Lovski dom bi bil zbirališče članov SLD, bi bil gostoljubno ognjišče vsem lovcom. V Lovskem domu bi imeli svoj sedež: glavni odbor SLD, odbor ljubljanske podružnice, kinološka zveza, vsi odseki in klubi, ki so v sredi s SLD, lovski združenja, ribarsko društvo, ornitološki observatorij, društvo za varstvo in rejo ptic, društvo ostrostrelcev, društvo akvaristov itd. V Lovskem domu bi bila seveda tudi lovski čitalnica, knjižnica ljubljanske podružnice. V Lovskem domu bi bila redna lovski predavanja in poslušni tečajji za lovsko čuvaja. V Lovskem domu bi bila tudi

stalna lovška razstava. Kar se tiče poučnega stalnih lovskih razstav, poudarjam, da bi bile take razstave potrebne na sedežu vsake podružnice. Kje naj se skler pouče, recimo lovski začetniki in lovski čuvaji, o onih pticah, ki so radi koristi, ki jih nudijo poljedelstvu ali gozdarstvu, pod varstvom zakona, ali ki so pod varstvom zakona kot naravni spomeniki.

Lovski dom bi bil domače ognjišče vseh lovcev, bil bi pa tudi žarišče loveške kulture.

Smelo trdim, da je uspešno delovanje ljubljanske podružnice brez Loveškega doma komaj mogoče. Lovska zadruge ima v ta namen zbranega že nekaj denarja in ima tudi že podrobne načrte, ne sicer za stavbo samo, paš pa za nabavo potrebnih sredstev. Stvar podružnice bodi, da te načrte sprejme in odobri in jih skuša spoznamo z Lovsko zadruzo realizirati. Treba je nekaj dobre volje in pa precej poštvenosti. Brez idealizma in poštvenosti pa lovci itak ne bomo vzdržali lovstva na doseženi višini. Če se implečajo zasebnikom potratne stavbe, se bo izplačal tudi Lovski dom, na katerega čaka že dosti hvaljevalnih najemnikov.

Prvo, kar je nam ljubljanskim lovcom potrebno, je torej Lovski dom. Drugo, o čemur naj bi razmišljali ljubljanski lovci, je reorganizacija društvenega glasila.

O borzah se trdi, da so najboljše barometar za mednarodne razmere, o društvenih glasilih se pa lahko trdi, da so najboljše merilo za kakovost društvenega delovanja. Po »Lovecu« sodeč bi delovanje SLD na lovsko-kulturnem polju ne bilo preveč hvaljevredno. Zato se mi zdi reorganizacija »Loveca« nujno potrebna. Koliko upravičene in neupravičene kritike so že radi uredništva »Loveca« zakrile pred javnostjo molčeče stene ljubljanskih stolin. Pa vkljub temu je dospelo nekaj svereših glasov prav do periferije dravske banovine. Glede »Loveca« naj podam nekaj misli. Če so že vsa odborniška mesta častna mesta, naj bi bilo tudi mesto urednika častno mesto. Nasprotno naj se pa članki, posebno članki poučne vsebine pošteno honorirajo. Na načelni strani »Loveca« se bere, da je »Lovec« tudi glasilo ribarskega društva, kinološkega saveza in kluba akvaristov. Iz posameznih člankov se pa tudi še da sklepati, da je »Lovec« tudi glasilo ornitološkega observatorija. Nič zato. Celu hvaljevredno bi bilo, če bi imela lovsko in ribarsko društvo in vsa društva, ki imajo na svojem programu opazovanje in varstvo živega stvarstva, isto glasilo. Ampak stroški bi se morali porazdeliti na vsa ta društva s razmeroma s porabljenim prostorom. Sedaj pa grejo vsi ti članki na račun lovcev. Pa

še nekaj. Načelna slika »Loveca« je zastarala. Lovci, ki a puško v roki za skalo skrepi preči na lovski plen, ni več simbol lovca. Simbol lovstva naj nam kaže modernega lovca kot gojitelja divjadi.

O nadaljnjih nalogah ljubljanske podružnice in seveda tudi drugih podružnic naj omenim na kratko, da bi morale pred vsem zastaviti svoje delo tam, kjer je dosežanje delovanje SLD nekako odreklo. Bil bi sadni, ki bi trdil, da dosežanj od bor SLD nima velikih zaslug na lovskem polju. Zdi se mi pa, da se je vse preveč energije porabilo v organizatorične in upravne, premalo pa v splošno lovsko-kulturne smotre, recimo za lovsko izobrazbo lovcev. Kakor drugod, vodita tudi v lovstvu do uspehov dve poti: pot dobrih zakonov in uredb in pa pot disciplinirane organizacije.

Po prvi poti pridiramo s tujjo, po drugi z lastno močjo. Prednost zahteva, da se prodira v obeh smereh. In gotovo je, da se da po drugi poti doseči marsikaj, kar po prvi poti ni dosegljivo. Tu imajo podružnice za svoja delovanja široko in hvalježno polje. Ampak treba je sodelovanja vseh, treba nesebične discipline.

Želim, da lovci ljubljanske podružnice, posebno pa vsi ljubljanski lovci, razmišljajo o podanih smereh in temeljnih načelih in si jih po možnosti osvoje. Na ustanovnem občnem zboru ljubljanske podružnice pa naj pokažejo ljubljanski lovci, da znajo biti tudi slozni in solidarni, če gre za napredek lovstva, za najednejši sport, za sport, ki osrečuje in blazi in poučuje obenem. Vodstvo podružnice pa naj prevzamejo po možnosti agilni mlajši lovci, ki bi imeli voljo in moč lotiti se dela za skupni blagor s pravim navdušenjem in čisto nesebičnostjo. — Lovski združbo! Notar Mate Hafner.

NOGAVICE ŽIGOM

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše

Sport

— Slalom tekma. V nedeljo dne 18. tm. priredil TK »Skala« podružnica Jesenice medklubsko slalom tekmo na Črnem vrhu nad Jesenicami. Proga je dolga 500 m, višinska razlika 150 m. Predsednik Miha Cop, tehnični vodja Pavel Luckmann, Zvezanje na Črnem vrhu pri Jeramcu. Start ob 10. Pristojbina za verificirane člane 10 Din. — Neverificirani lahko tekmujejo izven konkurence. Prijaviti se je v trafiki Mesar na Jesenicah ter v nedeljo pri Jeramcu na Črnem vrhu. Zmagovalci tekmovalci morajo dospeti v soboto zvečer. Prenočišča so na razpolago na Jesenicah in pri Sv. Križu. Skupni odhod iz Jesenic v nedeljo ob 7. Zbirališče Hotel Triglav, ter iz Sv. Križa ob 8. zbirališče restavracija »Planina«. Daria sen. I—III in jun. I—II diplome v okvirih. Popoldne objava rezultatov pri »Jerci« na Prihodih. Vsi klubi uležno vabljeni.

Če sodi ljudstvo

V mestu Maryville v ameriški državi Misouri je razjarjena množična sežgala zamorca Raymonda Gunna. Mož je bil velik prijatelj ženskega spola in je rad nadlegoval bela dekleta. Bil je že obsojen zaradi posilstva in šele nedavno je prišel iz ječe. Te dni so ga pa zopet aretirali, ker je bil osumljen umora lede 19letne učiteljice Vilme Colterove. Sodniku je odkrito priznal, da je učiteljico res umoril.

Okrog 5.000 ogorčenih prebivalcev mesta je napadlo sodnikov dom, se polastilo zamorca in ga odvleklo k šoli, kjer je bil zločin storjen. Tam so zamorca potegnili na streho in ga privezali z vrvmi na vrh tik nad krajem, kjer je v šolski sobi tabla, pred katero je zamorec učiteljico umoril. Potem je razjarjena množica šolsko poslopje zažgala. Ko so ga plameni že obšli, je zamorec še mahal z rokami ljudem okrog gorečega poslopja. Množica je šolo obkrožila in čakala, da je pogorela do tal. Zamorec je dobil za svoj zločin zaslužen kazen.

Star klobuk.

— Zakaj pa neprestano ogleduješ moj klobuk? — Všeč mi je, draga prijateljica, od leta do leta mi je bolj všeč.

Na konjskih dirkah.

— Jaz bi na konjskih dirkah nikoli ne stavila, doktore. En človek dobi, drugi dan pa izgubi.

— Da, milostiva, toda jaz stavim vedno prvi dan.

Dve bitki je dobil.

Grajsčak kaže svojemu prijatelju dve veliki šliki, predstavljajoči dve bitki.

— Ti dve bitki sem dobil jaz.

— Beži no, kje je pa bilo to?

— Na tombohi.

Pri advokatu.

Advokat: Če hočete, da vas bom uspešno zagovarjal, mi morate vse povedati. Ste mi povedali že vse?

Obtoženec: Da, vse, samo nekaj sem vam zamolčal, namreč imam skrivni skazanič dasee.

G. A. Norris.

Vroča kri

Roman.

Zadnje dni v septembru je bila vedno sama. George je bil dobil angina, stransko vlogo v opereti, z dobrim solo. Opereto so hoteli vprizoriti v Philadelphii in Atlantic City, morebiti tudi v Newyoriku. Zeldi je bila zelo presenečena, ko je spoznala, kako zelo je navezana na Georgea. Ko je bil on v mestu na skušnji in ni imel časa priti po njo, se je čutila bolj ali manj svobodno, ko se je pa odpeljal, je začutila nepričakovano osamljenost. Stela je celo dneve, kdaj bi morala priti »Hotentotska princeza« z Georgom v Newyorik. Georg Selby? ... Ne, zavedala se je dobro, da Georgea ne ljubi, toda v njegovi družbi se je vedno razvedrila in vedela je, da jo ima on rad.

Tudi John je bil še tu, seveda, in Zeldi je pogosto razmišljala, kaj bi bilo z njo, če bi prišlo še Johnu na misel odpotovati.

Toda John, zvesti, prijazni, poštenu John je bil posebnost. In baš ta dobrotljivost, ki je izžarevala iz njega, je ohranila Zeldino nade in jo obvarovala pred morebitnimi neumnostmi. John je vedel o nji vse, znane so mu bile vse njene ljubavne pustolovščine, poznal je vsa mračna poglavja njenega življenja, a vendar jo je ljubil in občudoval, pa tudi zaupal ji je brezmejno.

— Nekam utrujeni ste, miss Zeldi. Morda vam ne prija vročina. Upam, da se kmalu otrešete svojih skrbi, — je nadaljeval, ko je smeje skomignila z rameni, — kariera gledališkega igralca je preveč nezanesljiva. Jaz sem bil gledališča kmalu sit. Nepristojno gre gori in dolj, često je človek zgoraj in često ...

Obmolknil je in ni dogovoril stavka. To je bila njegova navada, ki je Zeldi že od nekdaj jezila. Stala sta pred hišo madame Boulanger, kjer sta se slučajno srečala. Zeldi se je bila vrnila z brezuspešnih posetov gospe Byran, Hamiltona Blake itd., John je pa baš odhajal z doma z ogromno, težko popotno torbo. Zeldi je ga pogosto videla z njo in vpraševala se je, kaj neki John nosi. Zdaj se je informirala o tem. Takoj je zardel do ušes, očividno je bil v zadregi.

— Ah, samo nekaj starih knjig, — je odgovoril v zadregi. — Juristične knjige. Prijatelj — državnemu pravniku nekaj prepisujem. — Nadaljeval je in opisal podrobno svoje delo; povedal je tudi, kako je prišel do tega. Ni mu mogla prav slediti. Mislija je na skodelec čaja, ki si ga je hotela skuhati v svoji sobi. V duhu je že videla, kako pripravljajo vodo in stresa aparat, da vidi, če je še dovolj spirita. Kar ji je zadisalo po vročem čaju, prijetno jo je počutilo v nosu ...

John jo je objel čez pas, sicer bi bila padla. Kako bedasto, kako smešno je kazati se tako! John, prijazni, očetojski John jo je gledal ves preplašen, kakor da bi se bila zares onesvestila.

— Gospodična Zeldi! ... Gospodična Zeldi! ...

— Pst, John, saj mi je že odleglo.

— Govorila je z normalnim glasom, s

29

svojim običajnim, prijetnim glasom. — Ne bodite otročji; glava me malo boli, to je vse.

— Vi ... vi ... vi ... Ali naj pokličem zdravnika?

— Neumnost.

— Ne, ne, treba ga je poklicati. Saj ste se zares onesvestili, tu, vpricho mene.

— Smešno, saj se počutim čisto dobro. Grem v svojo sobo, da si malo odpočijem.

— Toda, gospodična Zeldi ... jaz ... vi ... vi ...

Čakala je z vedno večjo nestrpnostjo. Davil se je, misle na obrazu so se mu krčile in raztezale. Kar je uganila, kaj ga je tako razburilo, in tudi ona je zardela. Slutil je, da je lačna. Nekaj časa sta se molče gledala, potem mu je pa nežno položila roko na ramo.

— Ljubi John, — je dejala, — res sem nekoliko utrujena, včerajšnji in današnji dan sta bila huda; bojim se, da mi raznese glavo. Hočete biti zelo pridni in piti z menoj čaj? Ura je že dve, a zajutrek je bil zgodaj in pičel. Čaj s sendviči bi se zdajle imenitno prilegel. To bo menda tudi vzrok, da me tako glava boli. Lačna sem, to je vse.

Učinek njenih besed je bil dramatičen; Johnu se je zjasnil obraz, kakor da je vželo sonce. Hlastno ga je prišla za roko.

— Saj niste hudi name, John, kajne da ne? Pojdiva v najbližjo restavracijo, tam nama postrežejo s čajem in sendviči. Ah, John, to bo imenitno! Pustite staro omaro tu notri in pojdiva.

John ji je posodil denar, devet dolarjev. Bila je prepričana, da je to vse njegovo premoženje. To je pomenilo za en ali dva meseca najemnino in zelo pičlo hrano. Njena obleka je bila že ponošena, nosila je še vedno poletni slamenjak. Tudi njeni čevlji so bili že močno obrabljeni. Ni ji bilo treba šele povedati, kakšen vtis napravi, če se predstavi agentu. Videla je po čakanicah dovolj enako siromašno oblečenih deklet.

Nekega popoldne je pa pustila svojo občutljivost doma, krenila je odločno čez cesto k stranskim vratom Maccinjeve restavracije in izjavila, da hoče govoriti z gospodarjem. Namesto gospodarja je prišla njegova lepo rejena žena in ko je Zeldi jecljaje izgovarjala svojo prošnjo, jo je debela krčmarica srepo gledala. Iz kleti je dišalo prijetno po vinu in pečenki. Debela žena je zmajala z glavo in obrnila Zeldi svoj mesnati hrbet. Niti besedice ni črhnila, odslavila jo je molče, zaničljivo.

Nič bolje ni opravila pri »Childu«. Vsa mesta so bila zasedena. V skromni, toda snažni restavraciji na Sixth Avenue, ki se je zdela trenutno prazna in v katero si je upala, ji je stopil nasproti izzet Grk; sladko se je nasmešnil in jo nekaj časa ogledoval od vseh strani, potem ji je pa namignil, naj vstopi v sobo za restavracijo.

Pregledala je v listih rubriko »Išče se — žensko osebo«. Večinoma zasebne rodbine; dalje »kuharica« za manjši hotel; »pomivalica«; »kuharica s prasko v hotelu ali penzjonu«; »kuharica za boljšo restavracijo«; »šivilja«; »prikrojevalka« — šivati — šivati — šivati ... Kaj hoče mlado dekle brez denarja in prijateljev početi v New-

Yorku? Od lakote ljudje sicer niso umirali, tako daleč nikoli ni prišlo. Saj bi bila rada delala, dela se ni nikoli bala. Toda intimna vprašanja, s katerimi so jo povsod nadlegovali, izpravevala in priporočila, ki so ji vsi zahtevali, so jo zastrašila.

Previden zdravnik.

— Zakaj vprašate vsakega pacienta, kaj navadno je, kadar je zdrav? Ali je to važno za diagnozo?

— Ne, pač pa lahko sodim po tem o njihovih premoženjskih razmerah in tako tudi vem, koliko računati.

Protiverska petletka v Rusiji

Brezverci snujejo svojo internacionalo, ki naj bi imela sedež v Berlinu

Kakor na gospodarskem in političnem polju, hoče postati sovjetska Rusija tudi protiverski boj na načela petletnega načrta ali kratko »petletke«. Boljševskim prvakom gre za to, da bi se rusko ljudstvo v 5 letih otreslo »zastarelih verskih predsodkov« in da bi mogli pozneje l. 1934. v Rusiji zapreti vse cerkve in odstraniti sploh vse, kar spominja na versko prepričanje. Vodja brezvercev, znani ruski novinar Jaroslavski, je nastopil nedavno v glasilu brezvercev z obširnimi člankom, v katerem navaja dolžnosti in cilje brezverskega pokreta. Jaroslavski pravi med drugim:

»V 13 letih diktature proletarijata je postal naš ateistični pokret pravi pokret najširših slojev prebivalstva, postal je ogromna sila, ki bo izkoreninila vsak verski čut. Ta pokret je najvažnejše orodje za socialistično preobnovo družabnega reda. S protiverskim delovanjem, ki izpodkopava temelje starega sveta, se vedno bolj utrjujemo. Pod prapore borečih se brezvercev pritegnemo milijone delavcev in kmetov.«

V zvezi s protiverskim pokretom v Rusiji sami se pa pripravljajo akcija, ki naj pritegne brezverce vsega sveta v en tabor. Brezverci nameravajo ustanoviti v kratkem svojo internacionalo, protiverskega pokreta bo namenjena posebna sovjetska radio-postaja in poleg tega začno izdajati brezverci v Rusiji svoj tednik, ki bo izhajal v nemščini, francoščini in angleščini. Sedež internacionale brezvercev pa naj bi bil v Berlinu in ne v Moskvi ali Leningradu, kakor bi človek pričakoval. Brezverci namreč nočejo imeti sedeža svoje organizacije v Moskvi, ker bi bilo preveč očividno, da jih podpira sovjetska vlada.

Vsak narod bi imel v novi internacionali svoje zastopstvo in sicer tako, da bi prišel na vsakih 1000 brezvercev en zastopnik. Ruski boljševiki so sklenili poslati v internacionalo za vsakih 100 tisoč brezvercev samo enega delegata, češ, da bi bili v internacionali brezvercev skoraj sami sovjetski delegati, če bi poslali za vsakih 1000 brezvercev enega zastopnika. Koliko pa je narodov v Evropi, ki premorejo 1000 pravih, odkritih brezvercev? Razen ruskega menda ni nobenega.

Navzlic vsemu prizadevanju zatreti vero je pa rusko ljudstvo še vedno pobožno. To so pokazali tudi božični prazniki, ki so jih ljudje praznovali sicer na tišem, zato pa s tem večjo pobožnostjo. Najbolj agilni so v Rusiji katoličani. Seveda pa v Rusiji sami ni moč govoriti protiverskega pokreta, ker

je sovjetska vlada odločno na strani brezvercev in jih vsestransko podpira. Pač so se pa že začeli oglašati izven Rusije globoko verni ljudje, ki so pripravljeni stopiti na branik vere tam, kjer je najbolj v nevarnosti. V Rimu so že ustanovili zavod, v katerem se bodo vzgajali misijonarji, ki se napotijo na teoloških in socioloških študijah v Rusijo, da bodo odpravili rusko ljudstvo od brezverskega pokreta. V Münchenu se je pa ustanovila posebna organizacija, ki se imenuje »Catholica unio« in ki bo delovala za zblizanje vsega krščanskega vzhoda s katoliško cerkvijo. Tudi ta organizacija bo pripravljala za Rusijo misijonarje.

Tako vidimo, da se približuje odločilni spopad med obema taboroma, spopad, kakršnega zgodovina še ne pomni, kajti kakršno v tako velikem obsegu in tako sistematično organizirano, kakor je nastalo v Rusiji, je nekaj čisto novega. Seveda je veliko vprašanje, če bodo dosegli ruski boljševiki s svojim kulturnim bojem uspeh, ki si ga obetajo.

Boj proti megli

Nedavna gosta megla nad Londonom je potisnila zopet v ospredje vprašanje boja proti škodljivim megli. Izkazalo se je namreč, da se je nad velikimi industrijskimi mesti, kjer imajo tovarne in elektrarne že naprave za čiščenje dima, valedgega se iz dimnikov, močno škrolo nabiranje škodljivih plinov. Ta naprava je po mnenju predsednika zveze angleških inženjerjev tako praktična, da jo nameravajo uvesti povsod. Vsaka megla, nasičena z dimom, povzroča najrazličnejše bolezni. Iz ankete, ki jo je priredilo angleško ministrstvo narodnega zdravja, je razvidno, da narašča število smrtnih primerov kot posledice srčnih in pljučnih bolezni vedno sorazmerno z intenzivnostjo in dobo, ko leži nad tem ali onim krajem z dimom nasičena megla. To je splošno znano, nihče si pa ne more misliti, koliko nesnage je v dimu, ki se vali iz tovarniških dimnikov. To so dokazali s posebnim filtrom na električni centrali v Londonu.

Preden so preizkusili filter, so pokurili v elektrarni 51 ton premoga in v mreži, so našli 308 kg prahu in nesnage. Preizkušanje je trajalo 4 mesece in ta čas je prestregel filter skoraj 15 ton prahu in saj. Samo en tovarniški dimnik v Londonu bruhne torej na leto iz sebe 45 ton prahu in saj. Enake poskuse so delali tudi v Birminghamu, kjer obratuje v elektrarni 19 kotlov in kjer so prestregli na dan nad 20 ton prahu.

Znano je, da tvorijo meglo drobne in lahke kapljice vode, ki se drže v zraku. Megla potegne iz dima, valedgega se iz tovarniških dimnikov, ves prah in postane zelo nevarna. Filter bi bil torej velikega pomena za človeško zdravje, ker bi samo v Angliji prestregel na leto nad 500.000 ton prahu in saj v zraku. Naprava sama je zelo enostavna; gre za spiralist lik z odprtino, skozi katero uhaja dim odnosa plin. Dim gre skozi več gostih mrež in cilindrov, kjer ostane vsa nesnaga, ki pada na dno.

Avtorsko pravo v Ameriki

Celih 8 let so se pripravljali v Ameriki na zakon o zaščiti avtorskih pravic, sestavili so 10 osnutkov in iz teh je bila sestavljena končno novela zakona. Včeraj je bila novela v parlamentu sprejeta. Novela določa, da pristopa Amerika k bernski konvenciji iz leta 1886, in k vsem poznejšim konvencijam, nanašajočim se na zaščito avtorskih pravic. S tem bodo dela državljanskih onih držav, ki so pristopile k bernski konvenciji, avtomatično zaščitena v Zedinjenih državah in za nje ne bo treba še posebej dobiti, plačati in označevati pravice prevoda.

Zaščita se razteza na prevode, filmanje, vprizarjanje, uglasbitev, širjenje po radiu, po aparatih za gledanje na daljavo in po gramofonskih ploščah. Zaščita velja za dobo avtorjevega življenja in 50 let po njegovi smrti. V primeru kršitve zakona o avtorskih pravicah lahko zahteva prizadeji povračilo škode, ne more pa zahtevati kazenskega postopanja.

Zločin zaljubljenih vdove

Zagonetka umora švicarskega pisatelja dr. Kuna Hoffera v St. Moritzu je zdaj pojasnjena. Madžarski listi poročajo, da se je pripravil umor v Budimpešti. Morilka je Francozinja Simone Vidierova, 37letna vdova po glavnem delničarju in upravitelju londonskega hotela »Savoy« siru Reginaldu Boulterju, ki je umrl pred dvema letoma. Pred dobrim letom se je seznanila vdova v St. Moritzu s pokojnim švicarskim pisateljem in profesorjem, v katerega se je do ušes zaljubila. Silila je vani, čeprav ji je odkrito povedal, da mu niti na misel ne pride zapustiti ženo in otroka.

Lani proti koncu novembra se je zaljubljenka vdova nenadoma pojavila v Budimpešti, kjer so ji na priporočilo nekega londonskega založništva odprli vrata v umetniške in aristokratske rodbine, v katerih je kmalu igrala važno vlogo. Tudi v Budimpešti se je skušala približati švicarskemu pisatelju. Bila je pa znova energično odklonjena. Ko se je Hoffer pred božičem odpeljal s svojo ženo v St. Moritz, jo je ubrala zaljubljena vdova za njim. Dva dni pred umorom je bila s pisateljem še na smučarski turi. Znanci jo opisujejo kot živčno bolno, histerično žensko.

Dolge počitnice.

— Papa me pošilja z računom in naročil mi je, da moram ostati tu, dokler ne dobim denarja.

— Že dobro, fantek, toda imel boš dolge počitnice.

V restavraciji „Slon“ zopet Germkov TERAN iz Tomaja

Ljubljana ima novo senzacijo!

Greta Garbo

govori nemški v prekrasnem monumentalnem velefilmu po istoimenski drami Evgena O' Neilla

:: Ana ::
CHRISTIE

Theodor Shall in Hans Junkermann

Najnovejši Paramountov zvočni tednik

Predprodaja vstopnic od 11. do pol 13. popoldne.

Predstave ob 4., 7. in 9. zvečer!

Elitni kino Matica
Telefon 2124.

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par. Plača se lahko tudi v znakah. Za odgovor znakmi! — Na opravljanje brez znakmi ne odgovarjamo. — Najmanjši oglaš 5.—

Premog, drva, koks prodaja

»ILIRIJA« d. o. z., Ljubljana, Dunajska c. 46 — telef. 2820
Miklošičeva c. 6 — telef. 2595

ČRKOSLIKARSKEGA POMOCNIKA

in DVA VAJENCA — takoj sprejme atelje Lud. Štrukelj, Ljubljana, Šubičeva ulica 3 (nasproti muzeja).

2 TOVOERNA AVTOMOBILA
»Austro Fiat« type 4 T. S. in »Alfa Romeo« Supersport, 6-cilindrski, vse v najboljšem stanju, prodaja Anton Jakomini, Kočevje. 594

LEPO HIŠO
s 5 sobami, kuhinjo, pritliklami in gospodarskim poslopjem, v kateri je bila več let gostilna, pripravno tudi za trgovino, na drž. cesti, pol ure od Ptujja — prodam radi preselitve. Poleg se lahko tudi kupi okoli 4 arole njiv, travnika s sadonosnikom in vrtom. Cena 220.000 Din. — Pojasnila daje lastnik M. Bretnič, posestnik, Ptuj, Ormoška cesta šte. 3. 593

KUPLJO SE SODI dobro ohranjeni (300 do 400) litrov za prevažanje. »Grajka klet«, Mestni trg št. 13. 597

ANTON ŠTALCER — Črnomelj
Philipsovi radio - aparati, akumulatorji, baterije, antenski material, polnitve, galvaniziranje. — Cene zmerne, tudi obročna odplačila. Ceniki zahtevati. 529

L. Mikuš
Ljubljana, Mestni trg 15

priporoča svojo zalogo delnikov in solnčnikov ter sprehajalnih palic. Popravila se izvršujejo — točno in solidno. —

AKO ŽE TE KUPITI NA OBROKE

obrnite se na kreditno društvo detajlnih trgovcev r. z. o. z. v Ljubljani

Makulaturni papir

kg à Din 4.—

prodaja uprava Slovenskega Naroda,

Večji pisarniški, oziroma poslovni prostori

se oddajo s 1. februarjem t. l. v Tavčarjevi ulici

Poizve se v pisarni dr. J. Tavčarja, Tavčarjeva ulica 2

Dvokolesa, motorji, šivalni stroji

otroški in igračni vozički, omeutika, posamezni deli. Velika izbira, najnižje cene. Prodaja na obroke. Ceniki franko.

„Tribuna“ F. B. L.

tovarna dvokoles in otroških vozičkov, LJUBLJANA, KARLOVSKA CESTA ŠTEV 4

Globoke žalosti naznanjamo tužno vest, da nas je za vedno zapustila naša ljuba mamica, stara mati in teta, gospa

ANA LAPAJNE roj. Pruscha

v 58. letu starosti dne 14. t. m.
Pogreb nepozabne pokojnice bo v petek dne 16. t. m. ob ¼ 3. uri popoldne iz hiše žalosti, Sv. Petra cesta 79, na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 15. januarja 1931.

ANA KRÖLL roj. LAPAJNE, hči JOŠKO, sin MIHAEL KRÖLL, zet; RIHARD, GERTI vnuka, in ostalo sorodstvo.